

MARIA ANTÒNIA BISBAL I MARIA TERESA MIRET

ELS PERSONATGES DE LA COMARCA

Sovint hem sentit a dir que la gent d'Anoia només pensa a treballar i que la domina més el seny que no pas la rauxa. Hi ha personatges nostrats que ho desmenteixen, però de tota manera, com en gairebé tots els tòpics, cal reconèixer-hi una certa part de veritat.

Els trets dels homes de la comarca són la constància, la tenacitat, el treball i la dedicació. Per això hem de parlar més d'investigadors, d'historiadors o de filòlegs que no pas d'artistes o d'aventurers, tot i que també n'hi ha.

En aquest recull de petites biografies, forçosament breu i per tant amb anècdotes i personatges que s'hauran de quedar al tinter, volem donar una visió de la influència d'anoiencs en diversos camps de la vida cultural, social, econòmica i política del nostre país i també d'altres terres més llunyanes.

S'han fet uns apartats temàtics i, seguint un ordre cronològic, s'hi han inclòs personalitats destacades, excepte les nascudes després del primer quart d'aquest segle.

Anoia és una comarca industrial i aquest article comença recordant alguns empresaris dels sectors més característics. Per l'estructura familiar que hi ha predominat, més aviat caldria parlar de nissagues que no pas de personatges, però n'hem remarcat un de cada família per tal de respectar la unitat del treball.

industrials

En la indústria paperera cal remarcar els Romaní i totes les seves branques, des que Joan Romaní, resident a Capellades, adquirí un molí l'any 1621. Els seus descendents continuaren i ampliaren el negoci i al segle XVIII començaren a aplicar en el seu paper la característica filigrana d'un dibuix de la planta del ro-

maní. Els reis Felip V i Ferran VI els afavoriren amb exempcions i llibertat de compra i venda i els seus papers aconseguiren gran anomenada tant al país com a Amèrica del Sud. Un membre destacat de la família fou Ramon Romaní i Puigdemogolas (Capellades, 1846-1898) que introduí la màquina italiana *Picardo* a la comarca quan la fabricació de paper encara era exclusivament manual. També féu altres millores a l'empresa i fabricà una nova mena de cartó molt utilitzat en la indústria tèxtil i que fins aleshores calia comprar a l'estranger. Sense abandonar la direcció de la fàbrica, ocupà el càrrec de president del Foment del Treball Nacional i de la Lliga Nacional de Productors i fou membre de l'Ateneu Barcelonès, de la junta directiva del Museu de les Arts Industrials i del Consell de Duanes i Aranzels. És autor d'una inacabada *Mono-grafia de Capellades*.

Els Guarro començaren a dedicar-se a la papereria a principi del segle XVIII a la Torre de Claramunt i assoliren un gran prestigi en temps de Francesc Guarro i Milà (1701-1774) i, especialment, del seu fill Francesc Guarro i Fontanelles que, amb l'ajuda del seu germà Pere, que anà a viure a Madrid, introduí el seu paper a la cort reial i influí en la liberalització de les exportacions a Amèrica del Sud. La seva empresa fou la primera i la que més es va beneficiar de la política proteccionista del rei Carles III, que també li permeté posar l'escut i el nom de fàbrica reial als portals dels seus molins. L'any 1776 la Reial Junta de Comerç de Barcelona el nomenà inspector oficial de la fabricació de paper de tot el Principat. Ell mateix i els Romaní impulsaren l'associacionisme dels paperers de la comarca i aconseguiren el monopoli dels subministraments oficials i també dels que es destinaven a la Reial Fàbrica de Nueva España.

COLITA

En l'apartat del tèxtil destaquen els Muntadas, que ja consten com a paraires l'any 1812. Josep Antoni Muntadas i Campeny (Igualada, 1816—Barcelona, 1880) fundà junt amb els seus germans una petita empresa que més endavant es va convertir en La España Industrial, amb una fàbrica a Sants, on es produïen teixits, filats i estampats de cotó. En fou director quan va succeir al seu germà Pau. Participà en la vida política defensant el proteccionisme i fou elegit dues vegades diputat provincial. Contribuí a l'organització de l'Exposició General Catalana de 1871 i formà part dels consells del Banc de Barcelona, de la Companyia de Ferrocarrils del Nord d'Espanya i d'altres entitats econòmiques.

Nicolau Tous i Soler (Igualada, 1795—Barcelona, 1870) creà una fàbrica de filats i teixits que fou la segona de Barcelona que va començar a emprar maquinària de vapor (1833). Posteriorment, fou un dels fundadors de La Barcelonesa, dedicada a la foneria i a la construcció d'aparells tèxtils que més tard es convertí en La Maquinista Terrestre y Marítima. Intervingué en la creació de l'Institut Industrial de Catalunya i en fou director. També ocupà càrrecs rellevants en altres associacions: Junta de Fàbriques de Catalunya, Económica de Amigos del País, Asociación Protectora del Trabajo Nacional y de la Clase Obrera, Junta Consultiva de Barcelona, etc. L'any 1862 fou elegit diputat provincial.

La família Godó sobresortí durant molts anys, tant econòmicament com políticament. En destaquem, aquí, l'aspecte industrial en la figura de Joan Godó i Llucià (Igualada, 1851—1935) que dirigí l'empresa familiar, fundada l'any 1815 i considerada una de les principals factories tèxtils cotoneres de Catalunya. S'anomenava La Igualadina, tenia més de cinc-cents treballadors i s'hi féu la primera instal·lació d'enllumenat elèctric amb producció pròpia de la ciutat. Joan Godó fou, a més, alcalde i diputat provincial i rebé diverses condecoracions.

La indústria de pells adobades, que ens consta que ja estava establerta a Igualada l'any 1340, ha estat la més representativa de l'economia local; només cal recordar que el 1926 hi havia dues-centes cinquanta adoberies a la ciutat. Destaquem l'industrial Joan Esteve i Llucià (Igualada, 1859—1941) que l'any 1900 fou un dels fundadors de la societat mercantil Biosca, Esteve i companyia, formada per industrials igualadins i dedicada a la importació de cuirs americans amb destinació a les adoberies igualadines. També fou membre de la Dena, organisme dirigent del gremi de blanquers.

Ramon Puiggròs i Sala (Igualada, 1899—1978) era també descendent de blanquers i durant molts anys en fou president del gremi. Formà part dels fundadors de l'Escola Superior d'Adoberia (1949) i col·laborà a la premsa local. L'any 1965 publicà

la biografia *En Ramon Queralt i Gili (1899-1963)*.

advocats i polítics

L'advocat Pere Dalmases i Vallès (Igualada, 1815—Barcelona, 1871) fou elegit diputat pel districte d'Igualada (1844) i més tard exercí la presidència de la Diputació de Barcelona (1863-1868). Fou un dels fundadors de la Sociedad Económica de Amigos del País i de l'Ateneu Català. Col·laborà a la premsa especialment a *La Región Española* de Madrid, i publicà *Catálogo de algunos libros útiles al legista que quiera ejercer regularmente su profesión*.

El jurisconsult Laureà Figuerola i Ballester (Calaf, 1816—Madrid, 1904) participà en la Junta Revolucionària de Barcelona el 1842. Fundà l'Escola Normal d'aquesta ciutat (1846) i ocupà les càtedres de Dret Administratiu (en fou el primer doctor sortit d'una universitat espanyola) i Economia Política a la Universitat de Barcelona i les de Dret Polític i Legislació Mercantil a la de Madrid. Fou membre de l'Asociación para la Reforma de Aranceles i presidí l'Academia de Ciencias Morales y Políticas de Madrid. Ocupà el càrrec de president del Senat (1872) i el de ministre d'Hisenda (1868-1870). De la seva actuació modernitzadora destaca la creació de la unitat monetària, la pesseta, la reforma arancelària i la defensa de les idees del lliurecanvisme. Publicà, entre altres obres, *Estadística de Barcelona en 1849* (1849, 1868), *La reforma arancelaria de 1869* (1879), *Manual completo de enseñanza de instrucción humana* (1841), *El socialismo en Suiza y Francia* i *Guía legislativa e inspectiva de enseñanza primaria*.

Contemporani dels anteriors fou Celestí Mas i Abad (Igualada, 1819—1883) que també es llicencià en lleis a la Universitat de Barcelona. Fou governador civil de Granada, intendent de Filipines, diputat a Corts i alcalde d'Igualada. Publicà *El consultor de los alcaldes y ayuntamientos* (1853), *El poder municipal* (1856) i *Legislación de la época revolucionaria de España* (1871).

Un altre conegut jurisconsult i polític fou Francesc Romaní i Puigdengolas (Capellades, 1831—Barcelona, 1914), republicà catòlic, defensà la nació catalana dins d'una organització confederada. Va ser diputat provincial i a Corts i conseller de la reina Maria Cristina. Presidí l'Associació Catòlica, els Jocs Florals de Barcelona (1898) i la Comissió Codificadora del Dret Civil Català (1899). Fundà la *Revista Regional* (1884-1893) i, entre altres, escriví *El federalismo en España* (1869) i *Antigüedad del regionalismo español* (1890).

En Joan Serra i Constansó (Igualada, 1864—Barcelona, 1924) fou el cap dels republicans de la seva ciutat, president de l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, alcalde i diputat provincial (1907). Participà activament en la premsa: fundà i dirigí *El Igualadino* (1893-1895, 1904-1909), fou director de *L'Igualadí*

COLITA

COLITA

(1911-1914) i, amb el pseudònim *Jep de Jespús*, col·laborà a *Lo Frare Mostén*, *Quatre Gats*, *L'Esquella de la Torratxa* i *La Campana de Gràcia*. Publicà *Del viure alegre*, *Mig segle de vida igualadina* (1924), *Quan jo tenia vint anys* i dos volums de versos, *Tonterias* i *La Barricada*.

El dirigent sindicalista Joan Ferrer i Farriol (Igualada, 1896—1978) participà en l'organització de moviments obrers, en les polèmiques entre el sindicat únic i els lliures i en les lluites socials de Barcelona (1917-1923). Formà part del Comitè Revolucionari d'Igualada i s'encarregà d'algunes col·lectivitzacions. Fou redactor de *Catalunya* i *El Frente* i corresponsal al front de *Solidaridad Obrera*. Després de la guerra civil visqué exiliat a Toulouse i a París i fou dirigent de la CNT (1947-1954). Col·laborà a les revistes *Le combat syndicaliste*, *Umbral* i *Terra Lliure*; dirigí *Solidaridad Obrera*, *Solidaridad* i *Boletín CNT* i és autor, entre altres llibres, de *Vida sindicalista* (1957) i *Costa amunt* (1975). Baltasar Porcel publicà *La revuelta permanente* (1978) amb un recull de converses que tingueren tots dos.

historiadors

Un important representant de la historiografia catalana és Jaume Caresmar i Alemany (Igualada, 1717—Barcelona, 1791) que professà en l'orde de sant Norbart i fou nomenat, dues vegades (1754, 1766), abat del monestir de Santa Maria de les Avellanes on visqué vint-i-cinc anys treballant en l'ordenació de l'arxiu. Consultà també altres fonts documentals d'arreu de Catalunya: Poblet, Montserrat, Sant Cugat del Vallès, etc. L'any 1772 es traslladà a Barcelona on ordenà l'arxiu de la catedral i posteriorment l'episcopal. Residí un temps a París estudiant alguns aspectes de la història de França relacionats amb Catalunya. Tingué forts enfrontaments amb l'estament eclesiàstic a causa d'un informe que qüestionava uns fets miraculosos atribuïts a santa Eulàlia. En vida només publicà *Sanctus Severus episcopus et martyr* (1764) i després s'editaren *Disertación histórica sobre la antigua población de Cataluña en la Edad Media*, coneguda per *Carta al Barón de La Linde* (1821, 1979), i *Sobre el primado de la iglesia de Tarragona*. També escriví alguns textos sobre cases religioses catalanes a *España sagrada* del P. Flórez, però bona part de la seva obra és inèdita.

Un altre conegut historiador del segle XVIII és Roc d'Olzinelles i de Miquel (Igualada, 1784—Osseja, 1835). Ingressà a l'orde benedictina i residí molts anys al monestir de Santa Maria de Ripoll on feia d'arxiver i tenia la dignitat de paborde d'Aja. A causa de la revolta de 1835 hagué d'emigrar i es refugià a la Cerdanya francesa. Fou un estudiós de la teologia, el dret canònic i les ciències naturals, però la seva anomenada ve de la tasca d'ordenació de l'arxiu de Ripoll, dels

seus escrits històrics (conservats en part a l'Arxiu Episcopal de Vic i al de la Corona d'Aragó) i del seu carteiig sobre temes d'història amb La Caxal, Pròsper de Bofarull i altres erudits. Aquests textos són inèdits.

En l'àmbit d'estudiosos de temes comarcals no podem oblidar Gabriel Castellà i Raich (Igualada, 1876—1959) que dirigí els arxius històric i fotogràfic municipals i investigà sobre la història i el folklore locals. Fou membre de l'Acadèmia Mariana de Lleida i de la de Bones Lletres de Barcelona. Publicà una gran quantitat d'articles a la premsa igualadina i també col·laborà a *Revista Musical Catalana*, *Butlletí de Dialectologia Catalana* i *Estudis Universitaris Catalans*. Algunes de les seves obres són: *Efemèrides igualadines* (1906), *Sor Rita Mercader... bosquejo biográfico* (1932), *Índice onomástico de la «Història d'Igualada» de Mn. Joan Segura* (1952), *Llibre de la Mostassaferia d'Igualada* (transcripció) (1954) i les ressenyes històriques d'esglésies i capelles d'Igualada. També col·laborà en l'*Atlas Lingüístic* de Griera i en el *Diccionari Català-Valencià-Balear* de Moll.

L'historiador Joan Mercader i Riba (Igualada, 1917) estudià magisteri i després filosofia i lletres a la Universitat de Barcelona on també fou professor. Residí posteriorment a Madrid, on va fer d'investigador a l'Instituto Jerónimo Zurita del Consejo Superior de Investigaciones Científicas. L'any 1945 creà Annabis, entitat precursora del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada que també fundà. Fou un dels iniciadors i organitzadors de les primeres assemblees intercomarcals d'estudiosos que s'iniciaren a Martorell l'any 1950. Especialitzat en la història catalana i hispànica dels segles XVIII i XIX, cal destacar-ne els següents treballs: *Un igualadí del segle XVIII: Jaume Caresmar* (1947), *La ideologia dels catalans de 1808* (1952), *La ciutat d'Igualada* (1953), *El segle XVIII. Els capitans generals* (1957), *El siglo XIX* (1957), *Felip V i Catalunya* (1968), *José Bonaparte, rey de España* (1971) i *Catalunya i l'imperi napoleònic* (1978). També col·laborà a *Historia social y económica de España y América*, dirigida per Vicens i Vives, i a les revistes *Arbor*, *Hispania*, *Índice Histórico Español* i *Serra d'Or*.

lingüistes i literats

En Josep Melcior Prat i Solà (els Prats de Rei, 1781—Sant Sebastià, 1855) fou redactor del *Diario de las Sesiones de las Cortes de Cádiz* durant la guerra del Francès. L'any 1823 es traslladà a Gran Bretanya on traduí, per encàrrec de la Societat Bíblica Britànica i Estrangera, part de l'*Antic Testament* i tot el *Nou Testament*, dels quals es feren quatre edicions (Londres, 1832 i 1835, Barcelona, 1836 i Madrid, 1888). Ocupà el càrrec de governador civil de Barcelona (1835) i fou president de la Societat d'Amics del País i de l'Acadèmia de Bones Lletres.

El filòleg Emili Vallès i Vidal (Igualada, 1878—Bar-

COLITA

COLITA

celona, 1950) era llicenciat en ciències físico-químiques i exactes, però es dedicà a l'ensenyament i a la divulgació de les teories gramaticals i lingüístiques de l'Institut d'Estudis Catalans, entitat en la qual fou secretari de la Secció de Ciències i de la Filològica (1916). Fou professor de gramàtica catalana a l'Escola Normal, director de l'Extensió d'Ensenyament Tècnic i de l'Escola Nocturna de l'Ajuntament de Barcelona i secretari d'Instrucció Pública i de les Biblioteques Populars de la Mancomunitat. Formà part de la redacció de *La Renaixença* i la *Revista Montserrat*, fou crític musical del *Diario del Comercio* i *El Matí* i col·laborador de *La Revista*. Publicà, entre altres obres, *Lliçons de gramàtica catalana* (1915, 1931), *Vocabulari castellà-català* (1935) i el diccionari *Pal·las* (1934, 1952, 1962). Juntament amb Artur Martorell i amb el pseudònim de Jeroni Marvà, publicà *Curs pràctic de gramàtica catalana (grau elemental)* (1933, 1937), *Exercicis de gramàtica catalana* (1936, 1937, 1956, 1979) i *Curs superior de gramàtica catalana* (1934, 1968, 1978).

En Joan Llacuna i Carbonell (Igualada, 1905—Buzet, França, 1974) era un poeta autodidacta i col·laborà a *La Revista* i a *Ariel*. La seva obra és breu: *Ònix i níquel* (1934), amb elements superrealistes, i *L'aurora de l'Aragall* (1946, 1961), plena d'impressions i evocacions de la seva ciutat nadiua, amb pròleg de Salvador Espriu. La primera edició fou il·lustrada amb aigües de Grau-Sala. La seva poesia és inspirada per la infantesa, Déu i l'amor. L'any 1977 aparegué un recull de les seves poesies editades per l'Abadia de Montserrat, però encara resta inèdit *Pregàries* del qual només ha estat publicat algun fragment.

Ramon Sugranyes i de Franch (Capellades, 1911) es llicencià en dret i en filosofia i lletres a la Universitat de Barcelona; amplià estudis a Milà durant la guerra civil i es mantingué a l'exili. Des del 1944 resideix a Friburg (Suïssa) on és professor de llengua i literatura hispàniques a la Universitat Catòlica. Fou president de Pax Romana i de la Conferència de les Organitzacions Internacionals Catòliques (OIC) i auditor laic del Concili Vaticà II, nomenat per Pau VI.

El sacerdot escolapi Ramon Maria Castelltort i Miralda (Igualada, 1915—Barcelona, 1965) traduí diverses obres del francès i de l'italià i col·laborà en revistes literàries. L'any 1962 fou nomenat membre d'honor de l'Acadèmia Internacional de Ciències, Lletres i Arts Artis Templum de Roma. Conreà la poesia de contingut religiós amb un llenguatge de simbolisme místic i a voltes pedagògic en *Breviario espiritual* (1944), *Poema del ciego que vió a Cristo* (1944), del qual es feren vint-i-cinc edicions, i *Señor yo no soy digno* (1953). Escriví peces de teatre, *José de Calasanz* (1949) i *Farsa transfigurada* (1962), assaigs de crítica literària, *La poesía lírica española del siglo XX* (1957), i estudis sobre Lope, Quevedo, Tagore i especialment

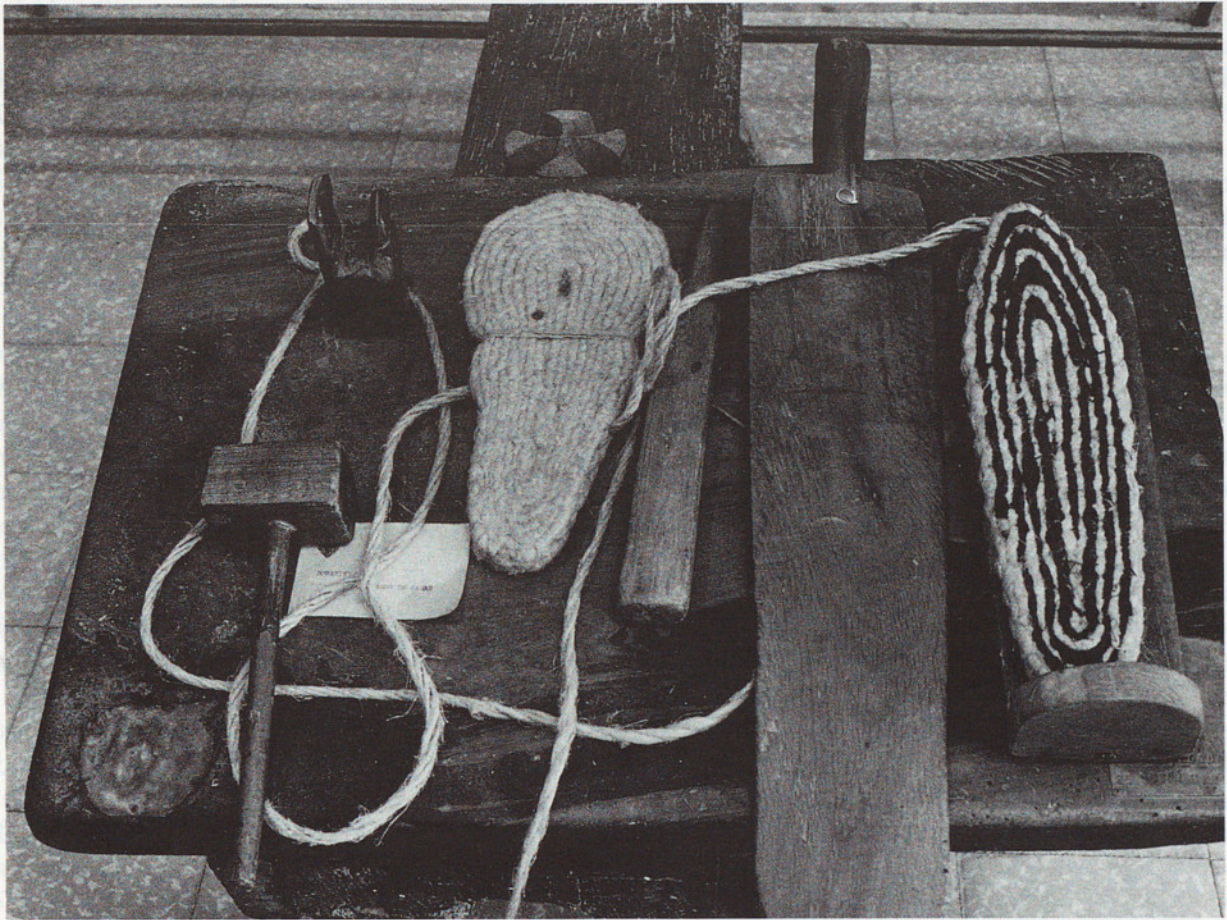
sobre el P. Arolas. L'any 1974 es publicà *Antología: poesía i prosa (1932-1965)*.

El doctor Josep Romeu i Figueras (Òdena, 1917) és escriptor i investigador. Fou un dels fundadors del grup cultural Annabis —que també dirigí—, de la Societat Catalana d'Estudis Històrics (1946), del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada i de la revista *Ariel*, de la qual fou director. Fou investigador del Consejo Superior de Investigaciones Científicas i professor a la Universitat Autònoma. La seva obra crítica versa especialment sobre literatura catalana modernista i contemporània i estudià també la poesia tradicional i de cançoner, el teatre medieval i el popular. Ha publicat entre altres obres: *El mito de «El comte Arnau» en la canción popular, la tradición legendaria y la literatura* (1948), *Cançons nadalenques del segle XV* (1949), *Teatre hagiogràfic* (1957), *Teatre profà* (1962), *El Cancionero Musical de Palacio* (1965), *Obra poètica* (1951) i *Sobre Maragall, Foix i altres poetes* (1984). Fa poc s'han editat els *Estudis de literatura catalana en honor de Josep Romeu i Figueras* (1986).

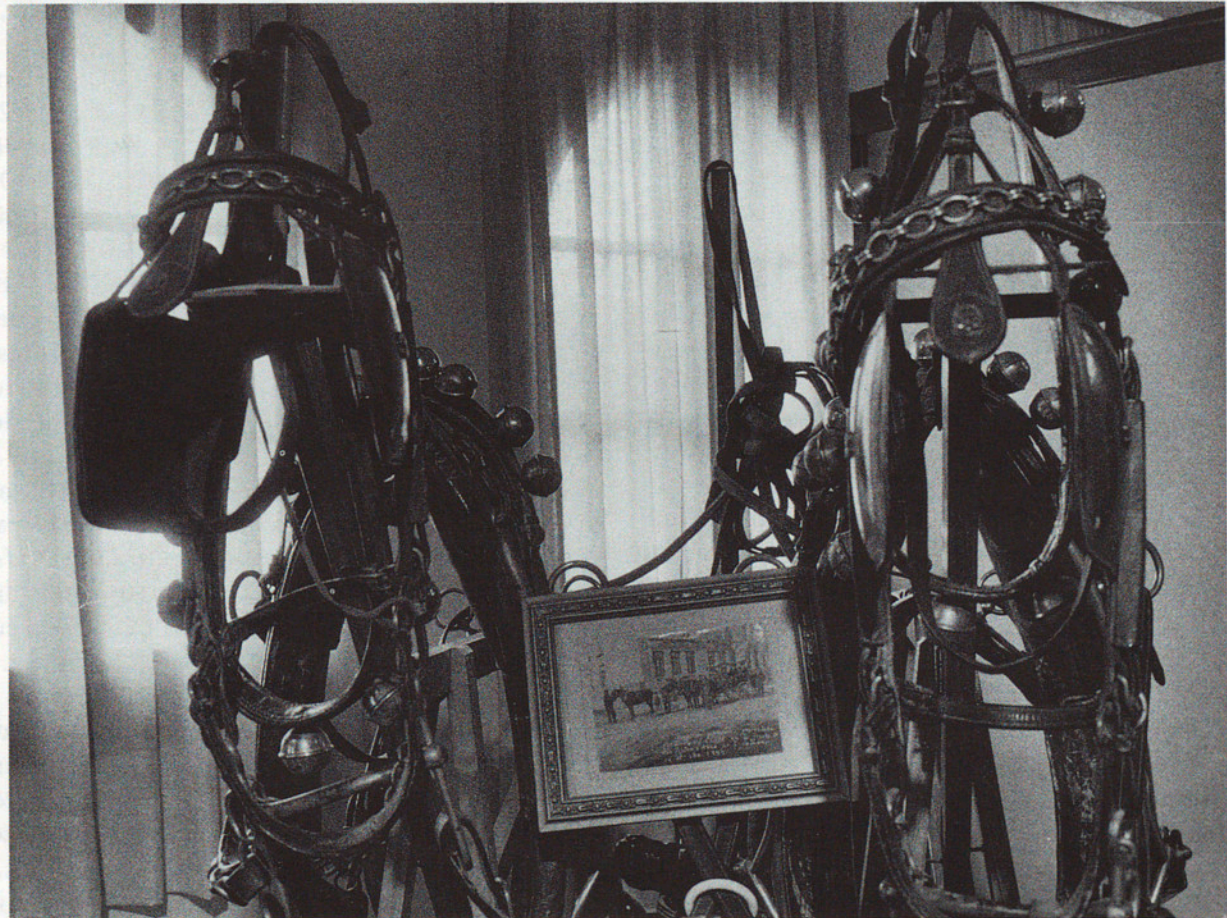
El semitista Josep M. Solà i Solé (Igualada, 1924) estudià a la Universitat de Barcelona i amplià estudis a París. Després fou lector d'espanyol a Tübingen i seguidament es traslladà a Washington, on ara és professor de la Universitat Catòlica. Fou un dels fundadors del grup Annabis i promotor de *Miscelanea Aqualatensia*. És especialista en epigrafia semítica i residí un temps a Tunísia per estudiar la possible relació entre el fenici i el púnic i les llengües ibèriques. Algunes obres seves són: *L'infinitif semitique* (1961), *Corpus de poesia mozàrabe* (1973), *La danza general de la muerte* (1981), *Sobre árabes, judíos y marranos y su impacto en la lengua y literatura españolas* (1983) i *Jo i els anys...* (1984). L'any 1984 fou coordinador del IV Col·loqui de la North American Catalan Society i aparegué *Josep Maria Solà-Solé: Homage, Homenaje, Homenatge (Miscelánea de estudios de amigos y discípulos)*.

metges

Una de les figures més destacades és la d'Antoni Pujadas i Mayans (Igualada 1812—Barcelona, 1881) que, després de la revolució de 1835, es va traslladar a París i a Londres on estudià les malalties mentals. En tornar a Catalunya obtingué diversos càrrecs polítics, però els abandonà per dedicar-se plenament a la psiquiatria. L'interès per la hidroteràpia el féu dirigir un establiment de banys medicinals a Barcelona, on publicà el setmanari *El Bañista* (1848). També tenia una casa de salut al centre de la ciutat, però per ordre de l'autoritat civil, l'hagué de traslladar en un antic convent de Sant Boi que modificà i l'any 1854 fou inaugurat com a manicomi. Renovà l'assistència psiquiàtrica introduint la terapèutica del treball i la música, un règim de convivència familiar per a certs malalts i

COLITA

COLITA

la seva participació en festivals que celebraven al centre. Fundà la revista *La Razón de la Sin razón* (1862, 1879) i publicà, entre altres obres: *La hidroterapia o curación de todas las enfermedades sin medicina con solo el aquatría* (1852), *Lecciones frenopáticas* (1858) i *Suscinta historia de la ciencia mental y grupos sintomatológicos de las enfermedades del espíritu* (1872).

També es pot incloure en l'apartat de ciències mèdiques l'investigador Josep Vidal i Munné (Piera, 1896—Barcelona, 1958). S'especialitzà en bacteriologia al Laboratori Municipal de Barcelona on descobrí nous vaccins per a les malalties contagioses del bestiar. A Madrid, dirigí l'Instituto de Biología Animal i fou catedràtic de la facultat de Veterinària. De retorn a Barcelona fou nomenat primer president del Col·legi de Veterinaris de Catalunya. Investigà sobre immunologia i microbiologia; fundà i dirigí *La Veterinària Catalana* (1934-1936) i publicà *Divulgaciones inmunológicas* (1941) i *La psicología de los animales domésticos a través de los fabulistas* (1951).

Pere Gabarró i Garcia (Igualada, 1899—Barcelona, 1980) es llicencià en farmàcia i medicina a la Universitat de Barcelona, on fou professor d'Anatomia i Patologia Quirúrgica. L'any 1939 s'exilià a la Gran Bretanya i fou cap del servei de cirurgia plàstica de diversos hospitals. S'especialitzà en reparacions facials i aconseguí un nou tipus d'empelt de teixits anomenat en tauler d'escacs. Fou soci fundador de la British Society of Plastic Surgery i col·laborà en els Congressos de Metges de Llengua Catalana i en la Societat Catalana de Biologia. Presentà treballs i donà conferències a diverses universitats europees i col·laborà al *British Medical Journal Surgery* dels Estats Units i a altres revistes mèdiques. Fou també un gran viatger i excursionista i va descriure una nova ruta d'accés, la *via Gabarró*, a la pica d'Estats. Retornà a Catalunya l'any 1947. És autor de *Pel país dels fiords* (1930), *Com cal auxiliar un ferit* (1931), *Les publicacions científiques en llengua catalana* (1931), *Una plàstia important de la cara* (1933), *La cirugía plástica en el tratamiento de los cánceres faciales i estado actual de la cirugía plástica* (1955).

arts plàstiques

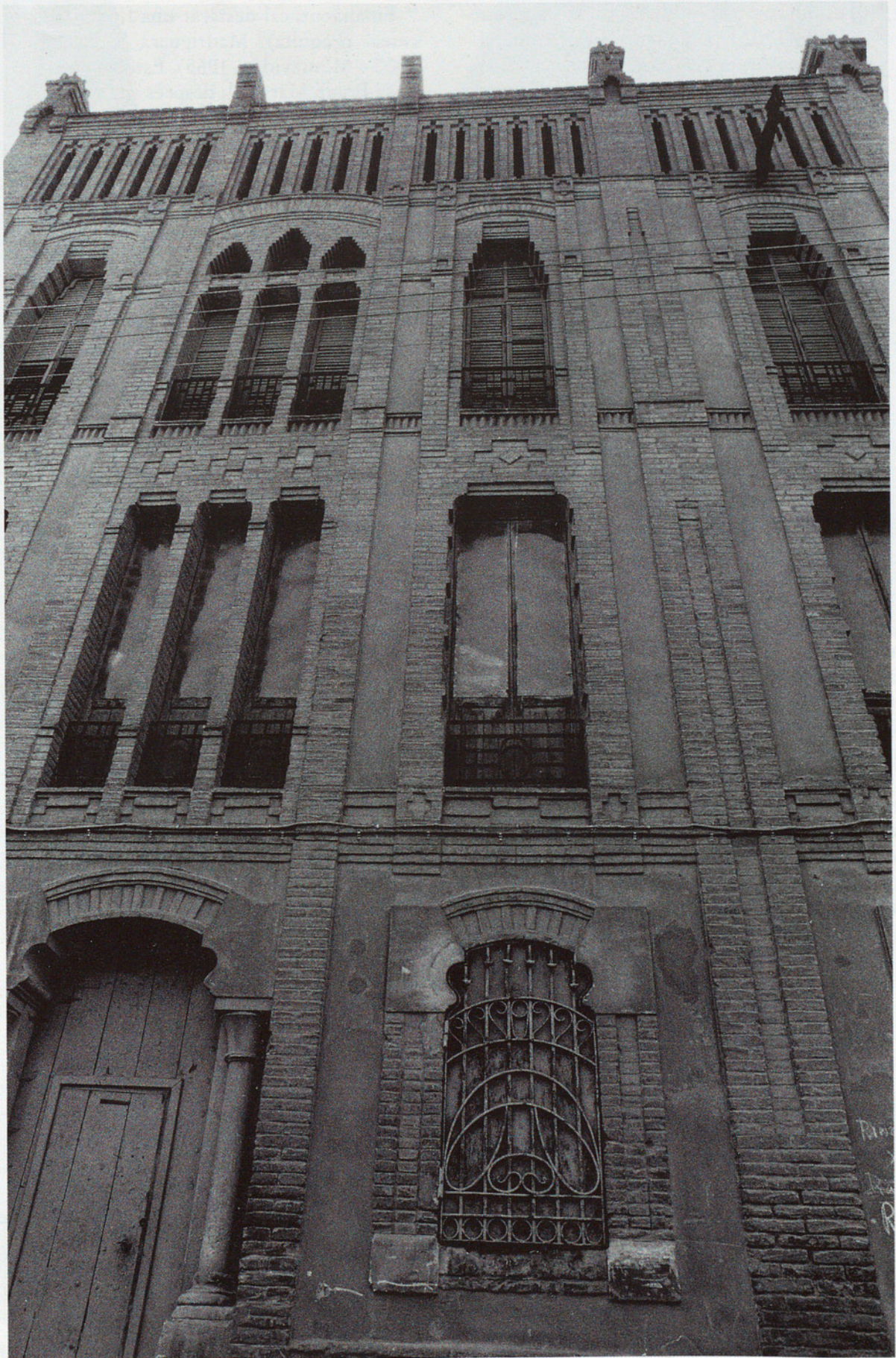
Els principals artistes anoiencs són del segle XIX. El primer que cal destacar és Celdoni Guixà i Alsina (Igualada, 1787—Barcelona, 1848), el qual estudià a Llotja on després fou professor de gravat. Es dedicà a l'escultura i seguí l'estil neoclàssic. Malauradament, moltes de les seves obres ja no es conserven. Entre les escultures profanes féu la font monumental de Ceres (1825), instal·lada avui al parc de Montjuïc, i una estàtua de Flora per al parc de la Ciutadella. Col·laborà en una font monumental de Neptú per encàrrec de la Junta de Comerç de Barcelona i en els relleus de l'edifici de la casa d'en Xifré. Pel que fa a la imatgeria

religiosa, esculpí diverses obres per a l'església de Santa Maria del Mar, la del Pi i altres.

El més conegut, però, és Alexandre de Riquer i Inglada (Calaf, 1856—Ciutat de Mallorca, 1920). Inicià els estudis d'enginyeria, però els abandonà per anar a Llotja. Viatjà a Roma, París i Londres i rebé la influència del pre-rafaelisme, que introduí a Catalunya. Amant de les arts industrials, fundà un taller de mobles i dissenyà objectes decoratius. Destacà en els aiguaforts i n'ensenyà la tècnica a diversos artistes. Començà l'art dels ex-libris al nostre país i l'any 1930 en publicà un recull, amb estil plenament modernista, titulat *Ex-Libris Riquer*. Sobresortí com a bibliòfil i creà artístiques enquadernacions. Il·lustrà llibres, com ara alguns volums de la Biblioteca Arte y Letras; col·laborà en revistes com *La Il·lustració Catalana*, *L'Avenc*, *Catalònia* i *Pèl i ploma*; dissenyà els cartells més representatius de l'*Art Nouveau* a Catalunya i decorà el presbiteri de Montserrat i l'Institut Industrial de Terrassa. El seu estil comença amb un decorativisme senzill, realisme poètic, que evoluciona cap a una temàtica simbolista de formes més complicades i ornamentades. Cap al final de la seva vida abandonà les arts decoratives i es dedicà a la pintura de paisatges i a la poesia. És autor de diversos llibres que ell mateix il·lustrà: *Quan jo era noi* (1897), *Crisantemes* (1898), *Anyorances* (1902), *Aplech de sonets* (1906), *El poema del bosc* (1910) i *Petons*, inèdita fins al 1978 que s'inclogué en l'obra *Alexandre de Riquer l'Home, l'Artista, el Poeta*.

Un altre escultor important és Josep Campeny i Santamaria (Igualada, 1858—Barcelona, 1922), que amplià estudis a París i posteriorment fou professor de l'Escola d'Arts i Oficis de Barcelona. Obtingué diversos premis en exposicions nacionals i també en les de Viena (1904) i Atenes (1908). El seu estil és realista i s'especialitzà en temes animalístics. Entre les seves obres destaquem el grup de bronze *Primer misteri de dolor* que es troba a la muntanya de Montserrat, el monument al poeta Cabanyes per al Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú i diverses fonts de Barcelona instal·lades a la plaça d'Urquinaona, a la plaça Universitat i a l'encreuament dels carrers de la Diagonal i de Còrsega. A Igualada es conserven *Cèrvol escomès per una àguila*, *Prometeu encadenat* i *Hèrcules*.

El pintor Gaspar Camps i Junyent (Igualada, 1874; Barcelona, 1942) estudià a Llotja i a París. Féu diverses exposicions a la Sala Parés i a la Busquets. Col·laborà a la revista *Album Salón* i fundà *Pluma y lápiz*. Treballà per a la casa de publicitat Sirvent de París fent obres comercials que posteriorment compaginà amb la creació lliure. El govern francès li atorgà algunes *palmes académiques*. La seva obra pictòrica es pot classificar en èpoques força delimitades, de les quals destaquen especialment les que reben la influència del modernisme i de la publicitat.

COLITA

músics i compositors

El mestre Miquel Jordana i Puig (Igalada, 1875—1940) estudià amb els mestres Millet i Lamotte de Grignon. L'any 1902 fou nomenat mestre municipal de música d'Igalada i poc després obrí una acadèmia de música. Dirigí els grups següents: Quintet Artístic, Orfeó d'Anoia, del qual fou el fundador, Orquestra Ceciliania, Cor de la Llàntia i la Secció Coral de la cooperativa La Económica. Juntament amb Josep M. Vázquez va publicar *Prontuario Moderno de Música* (1902). Compongué una gran quantitat de peces musicals, de les quals destaquen: *L'himne de la senyera*, a sis veus mixtes; *Toc de vespres*; *Fulles d'àlbum*, miniatures per a piano; *Maig*, per a cor de quatre veus mixtes; *Cançó de setembre*, per a baríton i piano, etc. També harmonitzà cançons populars a quatre veus i instrumentà sardanes i obres per a caramelles.

El pare Anselm Ferrer i Bargalló (Josep) (Capellades, 1882—Montserrat, 1969) començà els seus estudis musicals a l'Escolania de Montserrat i en aquest monestir vestí l'hàbit benedictí. L'any 1907 anà a Roma per tal de cursar la carrera eclesiàstica i alhora fer estudis musicals que continuà a Nàpols. Tornà a Montserrat per dirigir la Capella de Música i l'Escolania (1911-1933). Organitzà l'ensenyament de la música i dels instruments d'una manera totalment nova i donà una gran importància a l'educació de la veu. Participà en el Congrés Litúrgic de Montserrat de 1915 i publicà molts articles a la revista *Vida Cristiana*. Dirigí les primeres impressions de discos amb cants de l'Escolania (1919) i també una gravació que recollia les seves obres, que són fonamentalment de música religiosa coral basada en el cant gregorià i la polifonia. També va compondre peces per a orgue, piano i violí: *Al·leluia pastoral* (1914), *Missa Abatialis* (1920), *Lamentacions per Setmana Santa* (1934), *Himne de la Mare de Déu de Montserrat* (1935), *Sant Benet* (1941), *Te Deum* (1942), *Salve Montserratina* (1943), *Ave Maria* (1947) i *O Sacrum convivium* (1957).

Josep Muset i Ferrer (Igalada, 1889—Barcelona, 1957) estudià a Montserrat i fou mestre de capella i organista a Vic. A Sabadell, on fou ordenat sacerdot, fundà la Schola Cantorum, l'Associació de Música i el Sindicat Musical. Visqué set anys a París on col·laborà amb l'organista de Nòtre-Dame. Quan tornà a Barcelona fou organista de la catedral i professor d'orgue al conservatori. Féu un centenar de concerts per Espanya i l'any 1939 es traslladà a Austràlia on en continuà fent, com també a Europa central, Canadà i els Estats Units. En retornar a Catalunya rebé un homenatge al Palau de la Música Catalana. Són obres seves: *Cançons populars*, harmonitzades a tres veus; *Paisatges*, tres cançons per a piano i cant, deu a una veu; *Cants religiosos per el poble*, i *Tríptic* (1933), obra per a gran

orquestra que guanyà el Premi Granados del Concurs Nacional de la Generalitat.

Finalment, cal destacar una figura femenina, Francesca (Paquita) Madriguera i Rodon (Igalada, 1900—Montevideo, 1965). Estudià amb Enric Granados i Frank Marshall; després anà a estudiar a París. A dotze anys fou admesa com a concertista al Palau de la Música Catalana i contractada a Madrid i als tretze debutà al Royal Albert Hall de Londres. Acompanyà l'Orfeó Català en actuacions a l'estranger i féu concerts a Nova York, a Amèrica del Sud i a les principals capitals europees. També actuà com a solista amb l'orquestra de Pau Casals. Entre les seves composicions per a piano i cant trobem: *Capvespre d'estiu*, *Non-non*, *La boda índia*, *El canto del grillo*, *Pastoral*, *Atalaya*, *Serenata aragonesa*, *El petit regiment*, *Enyorant en Patufet*, etc.

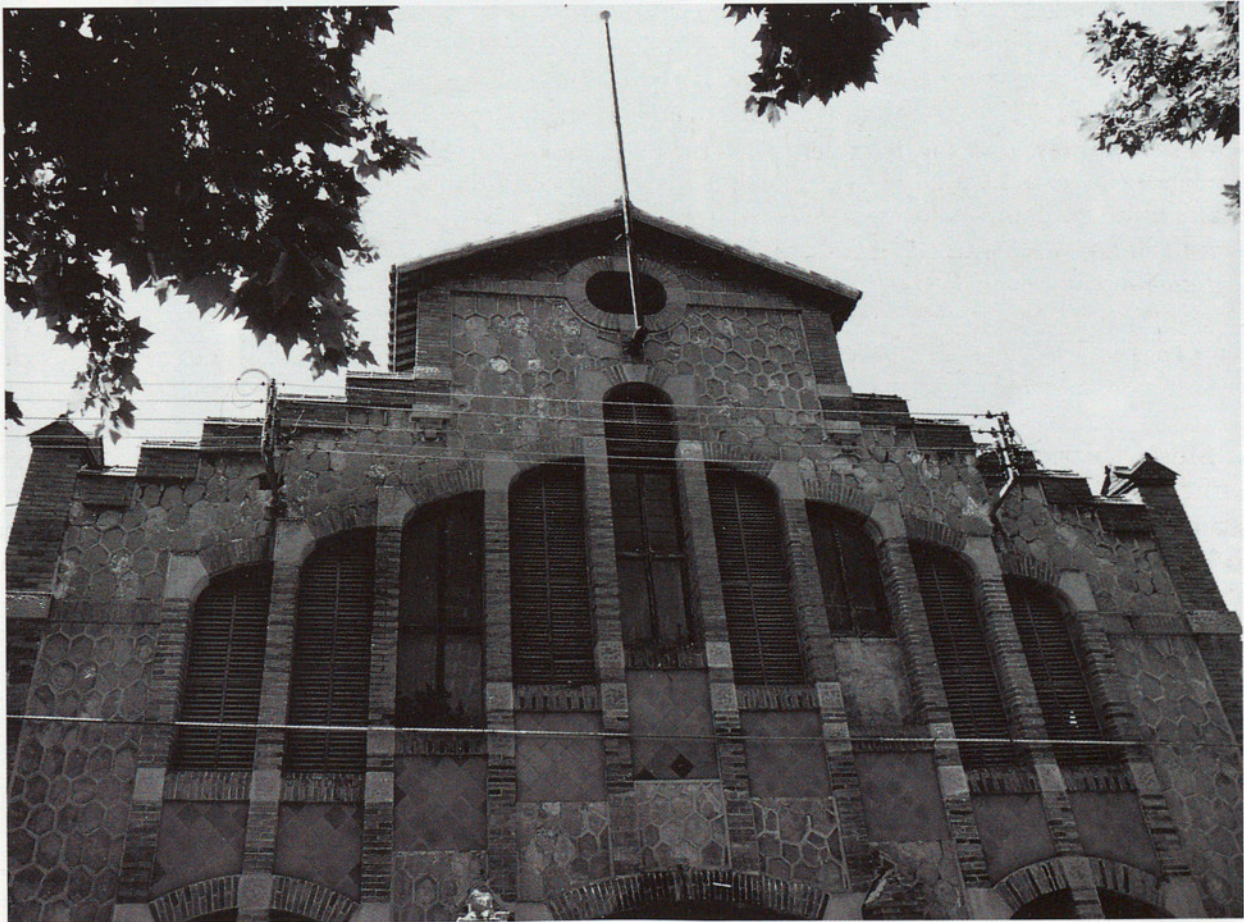
colonitzadors i militars

Un dels personatges de la comarca que ha portat una vida més inquieta i aventurera és Joan Orpí (Piera 1593—Nova Barcelona, Veneçuela, 1645). Es llicencià en dret civil però, com que no aconseguí treballar d'advocat, embarcà cap a Mèxic com a soldat amb el pseudònim de *Gregorio Izquierdo*. Expulsat d'aquest país, s'uní a una expedició militar enviada a la Veneçuela Oriental. A Cumanà se'l reconegué com a advocat i fou nomenat tinent de governador. Sabé tractar amb els indis i la seva jurisdicció s'estenia des del Carib fins a l'Orinoco. A Caracas assolí el càrrec de governador i capità general de la província dels cumnagots, però fou suspès del càrrec acusat de falsificacions. Per tal de defensar els seus drets retornà a Piera, on vengué les terres familiars i amb una gran expedició es dirigí novament a Veneçuela, a través de terres poblades d'indígenes, fins que l'any 1683 s'establí vora el riu Neverí i fundà Nova Barcelona, que avui és capital de l'estat veneçolà d'Anzoátegui. Es conserven tres memorials seus impresos a Madrid entre els anys 1639 i 1642.

L'enginyer militar Pere Vives i Vich (Igalada, 1858—Madrid, 1938) fou nomenat, l'any 1896, primer cap del nou servei d'aerostació; intervingué en diversos congressos internacionals d'aquesta especialitat i l'any 1906 fou nomenat vice-president de la Societat Aeronàutica Internacional. Introduí el dirigible a Espanya i proposà a l'exèrcit espanyol l'aviació com a instrument bèl·lic. En fundar-se el Servei d'Aeronàutica, amb les branques d'aerostació i aviació, en fou nomenat responsable i creà el primer aeròdrom militar. A la guerra del Marroc organitzà, per primera vegada a la història, un bombardeig aeri. Difongué també la hidroaviació i en fundà una escola de pilots. Ocupà els càrrecs de comandant general d'enginyers de la IV Regió, inspector dels Servicios de Ingenieros de Àfrica i vice-secretari del ministre de Foment

COLITA

COLITA

(1923-1925). Era aficionat a la columbofília i fou vice-president de la Federació Internacional Columbòfila. Publicà molts treballs: *Instalación y régimen de los palomares de mensajeras* (1891), *La aerostación aplicada al progreso de la meteorología* (1912), *Instrucciones para las ascensiones libres* (1912), *Los ingenieros militares en la campaña de África de 1921 a 1922* (1923), etc.; també col·laborà en diverses revistes.

fundadors religiosos

A la nostra comarca hi ha hagut diversos religiosos que han ocupat alts càrrecs dins l'estament eclesiàstic, però en destaquem dos per la seva labor fundacional.

Josep Tous i Soler (Josep d'Igualada) (Igualada, 1811—Barcelona, 1871) vestí l'hàbit franciscà i després fou ordenat sacerdot. L'any 1835 fou exclaustrat i anà a França. Retornà el 1843 i fou destinat a la parròquia d'Esparreguera i després en una de Barcelona. L'any 1850, aconsellat pel pare Claret, fundà a Ripoll un institut dedicat a l'ensenyament i educació de noies sota l'advocació de la Divina Pastora, que

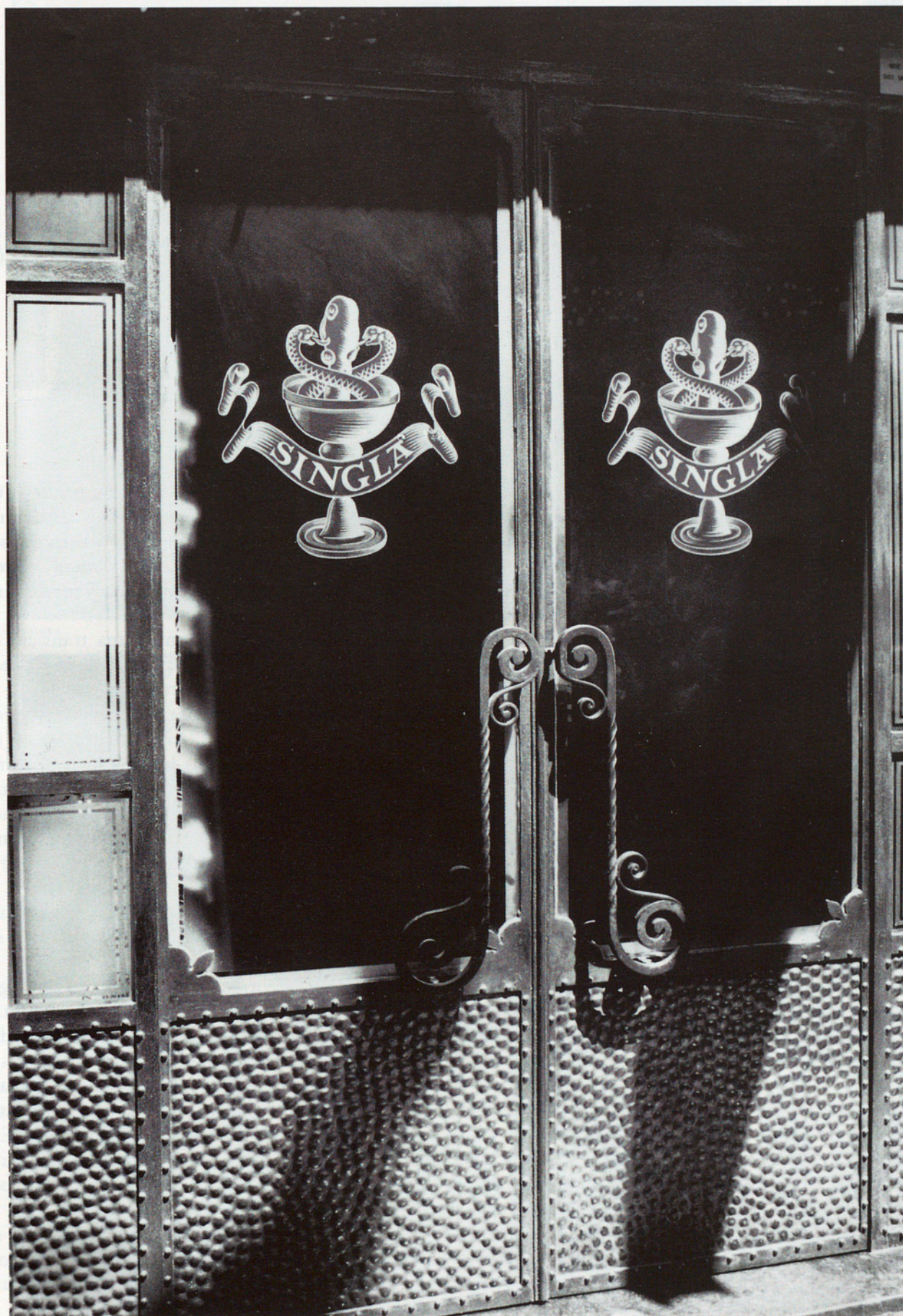
dirigí un grup de religioses terciàries caputxines. Més endavant fundà els col·legis de Capellades, Sant Quirze de Besora, Barcelona i Madrid.

Josep Maria Vilaseca i Aguilera (Igualada, 1831—Tacubaya, Mèxic, 1910) estudià al seminari de Barcelona, però aviat es traslladà a Mèxic, on vestí l'hàbit de paül i fou ordenat sacerdot. Durant la revolució mexicana (1857) va muntar en la clandestinitat una petita impremta i començà a publicar la *Biblioteca Religiosa*. Fou enviat a Monterrey per fundar i dirigir un col·legi que més tard havia de ser el fonament del seminari dels josefins. A la ciutat de Mèxic creà una escola de nenes, nucli de la futura institució de les germanes josefines i fundà la revista *El Propagador de la devoción del Señor San José*. Viatjà a Roma i s'entrevistà amb el papa Pius IX. De retorn a Mèxic fundà la congregació de missioners josefins que avui té cases obertes als Estats Units, Nicaragua i altres països.

MARIA ANTÒNIA BISBAL I SENDRA

MARIA TERESA MIRET I SOLÉ

Bibliotecàries

COLITA